

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälekandja

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2.—
 Poolaastas „ 1.—

Ilmub 1–2 korda kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsusteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.
 Toimetuse ja talitus: Tallinna, Kopli tän. 7-a. Telef. — Balti keskjaam 3-57

Kuulutuste hinnad:

10 senti m/m., veeru laiuses.
 Tekstis 50 prots. kallim.

Eesti raudteelaste Reskühingu väljaanne.

Nr. 10

7. novembril 1933 a.

X aastakäik

Distsiplinaarseadustiku eelnõu vajab põhjalikku parandust.

Tuleb kindlustada erapooletu õigusemõistmine teenijaskonna osavõtul.

Riigikogu vanematekogu on kontaktis vabariigi valitsusega otsustanud kiireks tunnistada Distsiplinaarseadustiku eelnõu, mille juba eelmine valitsus riigikogule esitas. Järelikult on oodata, et selle seadustiku arutamisele juba lähemal päevil asutatakse.

Kuigi selle seadustiku eelnõu koostamine varsti juba 10 aastat kestab, on ta oma sisult siiski nisugune, et ta Eesti seadusandlusele au ei tee, kui ta tõesti sellisena peaks vastu võetama, nagu ta valitsuse poolt esitatud. Iga uus seadusandlik akt peaks ikka tähendama edu vastaval alal, siin aga on tegemist tagasi sammumisega rohkem kui aastakümnete võrra, nii et praegu maksev vene isevalitsuseaegne kord kavandatava uue kõrval kõigile oma puudustele vaatamata peaaegu ideaalsena näib.

Meie oleme „Side“ veergudel seda eelnõu korduvalt ja väga üksikasjalikult käsitanud, sellepärast oleks vististi üleliigne seda nüüd jälle korrata. Meie ei saa aga uuesti kordamata jätta nüüd, kus see eelnõu riigikogus arutamisele tuleb, neid soove, mis riigiteenijate organisatsioonid selle seadustiku parandamiseks korduvalt kohtu- ja siseministeeriumile on esitanud. Kuigi mõni minister on andnud kindlakujulisi lubadusi nende soovide võimalikuks arvestamiseks, leidus ministeeriumis siiski nähtavasti kalju, mille taha kõik need lubadused kinni jäid, sest teostamist pole neist leidnud ükski.

Tähtsamad riigiteenijate soovid selle seadustiku parandamiseks on järgmised.

1. Tuleb täiendada ja parandada karistuste süsteemi. Esmakordsete ja väiksemate eksituste karistamiseks peaks küllalt olema korralekutsumisest ja märkusest. Praegusel kujul on karistuste redel ka liiga lühike. Praeguses karistuste redelis on ainult üksainus karistus, mis ei kuulu teenistuskirja kandmisele, nimelt noomitus. Seadustiku II ptk. ettenähtud süütegude puhul on seda karistust võimalik määrata ainult kuuel juhul, kõigil muudel juhtudel on esimeseks karistuseks kohe karistus, mis kuulub teenistuskirja kandmisele. Niisugune olukord on ebaloomulik. Meie teada on kõigil maadel karistuste redel märksa pikem, eriti on suurem just kergemate karistuste arv. Prantsusmaal näit. on distsiplinaarkaristuste redelis kaugelt üle kümne karistuse, Šveitsis on neid üheksa, Austrias seitse jne. Ka Saksamaal on nii riigi- (Reich), kui ka Preisi osariigiametnikele määratavate kergemate, teenistuskirja mittekantavate karistuste, korralduskaristuste arv kolm, nimelt: hoiatus, märkus ja rahaträhv (kuni poolkuupalka). Peale selle on seal võimalik iga distsiplinaarsüüteo puhul karistuse valikul kõige kergemast peale hakata. Miks ei peaks see, mis on võimalik Lääne-Euroopas hoopis temperamentsemate rahvaste juures (distsiplinaarsüütegude kordasaatmise juures aga just temperament enamasti ongi otsustava tähtsusega!) mitte võimalik olema hoopis tasakaalukamate eestlaste juures? Ja mis on siis õieti niisuguse erakordse karmuse põhjuseks? Seni pole ju kustki kuulda olnud niisugust distsipli-

inilagedust, mille kõrvaldamiseks nüüd selliseid drakoonilisi abinõusid vaja oleks!

Näib, et võiks otstarbekohane olla ka rahaträhvi ümberkorraldamine rahaträhviks kitsamas mõttes ja palgast mahaarvamiseks. Rahaträhvi kitsamas mõttes võiks olla võrdlemisi piiratud, näit. 5 kuni 10% kuupalgast ja peaks kuuluma teenistuskirja mittekantavate karistuste hulka. Palgast mahaarvamine võiks aga jääda praeguse rahaträhvi asemele ja võiks määratud saada teatud protsendilise palgavähenduse (maksim. 10%) ja teatud ajaks — ühest kuni kuue kuuni.

Riigiteenijaile pole ka arusaadav, miks väiksemapalgalistele seadustiku eelnõus ettenähtud rahaträhvi ülemääraks on poolekuu palk, neile aga, kelle palk üle 200 kr. kuus, ainult 100 krooni. Vähemalt vormiline mõõdupuu peaks kõigile üks olema, kuigi sisuliselt sellele, kelle palk ainult 30 kuni 60 kr. poole kuu palga suurune karistus palju raskem võib olla, kui sellele, kes 200—300 kr. kuus saab.

Lõpuks ei tohiks distsiplinaarkorras lubada õigusi kitsendada, nagu seda ette näeb eelnõu § 6, mis lubab teenistuskohalt tagandamise karistust ühendada keeluga, pidada kuni ühe aasta kestel teist samasugust või kõrgemat teenistuskohata. Distsiplinaarkaristuste määramise kord, ka siis, kui see oleks märksa parem kõnesolevas eelnõus ettenähtud korras, ei suuda kunagi täielikult kõrvaldada eksituste esinemise võimalust ja kuna teenistuskohalt tagandamise karistus isegi juba väga raske karistus on, siis oleks luba-

matu seda veelgi raskemaks muuta uue teenistuse saamise võimaluse äravõtmi- sega. Ammugi ei tohiks niisugust õiguste kitsendamist lubada selles seadustiku eel- nõus ettenähtud korra juures, mis karis- tada lubab „kodusel viisil“ nagu seda seletuskirjas väga ilusti tähendatakse.

2. Seadustiku eelnõu § 8 järgi ei saa karistuse kandmisest tingimisi vabastada, kui karistuseks on teenistuskohalt tagan- damine. Kuigi nähtavasti on arvatud, et see norm endastmõistetav on, sest seletus- kirjas pole seda põhjendatud, näib siiski õigem olevat, et ka viimase karistuse puhul süüdlasele antaks võimalus end parandada. See oleks seda otstarbekoha- sem, et karistuste redeli lühiduse ja II peat- üksis ettenähtud sanktsioonide raskuse tõttu, teenistuskohalt tagandamise karistus õige väikeste eksimuste puhul juba käsi- tamisele võib tulla. Selle karistuse kand- misest tingimisi vabastamine võimaldaks seda asjaolu tunduvalt pehmemdada, tei- seks oleks aga seesugune karistamine süüdlasele tõsiseks meeletuletuseks, et ta end parandama peab.

Edasi tuleks seadustiku eelnõus otse- kohe ära märkida karistuse kandmisest tingimisi vabastamise puhul määratava katseaja ülem- ja alammäär, mis distsi- plinaarsüütegude võrdlemisi väikest täht- sust ja karistuste iseloomu arvesse võttes võiks olla maksimaalselt kolmest kuust kuni ühe aastani. Kriminaalseadustikus ettenähtud 1—3-aastane katseae oleks igal juhul liiga pikk.

3. Muuta tuleks ka eelnõu § 12 ette- nähtud keeld, mis ei luba distsiplinaar- karistusi koostada ei omavahel, ei krimi- naalkaristustega. Nagu seletuskirjast näha, on selle keelu aluseks peamiselt kartus, et koostamise lubamine seadus- tiku kohaldamise liiga keeruliseks teeks, kuna see instituut isegi kriminaalkohtule raskusi tekitab. Riigiteenijate arvates see motiiv küll mõõduandev olla ei tohiks. Distsiplinaarseadustiku kohaldamisel tu- leb distsiplinaarvõimu käsitajail mõnigi kord tegemist teha palju keerulisemate küsimustega, kui seda on karistuste koostamine, mis on õieti ainult puhtmehaaniline toiming. — Teiseks riigiteenijate ettepanekud distsiplinaarvõimu konst- ruierimise asjas suurel määral kõrvalda- vad need kartused karistuste määrajate ebakompetentsuse kohta.

Eelnõu koostajate teine motiiv Krimi- naal- ja Distsiplinaarseadustike iseloo- mude erinevuse kohta on vasturääkivuses kogu Distsiplinaarseadustiku eelnõu süs- teemiga, mis just on ülesse ehitatud Kri- minaalseadustiku alusele ja põhimõttele, et vahe teenistusalase kriminaalsüüteo ja distsiplinaarsüüteo vahel seisab vaid süürasekuse astmes (v. seletuskirji DS eel- nõu juure). Pealegi ei takista see motiiv ju sugugi lubamast koostada distsipli- naarkaristusi omavahel, milleks tarvitus tegelikus elus kindlasti märksa suurem on, kui kriminaalkaristustega koostami- seks.

See asjaolu, et isegi kriminaalkaris- tuste koostamise vastu teaduses tugev vool olemas olevat, oleks kõnesoleva eel- nõu koostajaid kõige vähem heidutada tohtinud, kuna nad muudes küsimustes lihtsalt villistanud on teaduses ammugi juba tunnustatud, algtõdedeks muutunud vaadetele!

4. Täiesti vastuvõtmatu on eelnõu § 14, mis lubab süütegude kordumise puhul seadustikus ettenähtud karistuste asemel karistada teenistuskohalt taganda- misega, — isegi kõige väiksemate süüte- gude puhul. Süütegude kordumine karis- tust raskendava asjaoluna on käsitatud

juba § 13 hoopis konkreetsel kujul ja sellest peaks jätkuma.

5. Seadustiku teine peatükk sank- tsioonide osas tuleks põhjalikult ümber töötada. Nagu juba ülemaal märkisime, tuleb karistuste redeli pikendada, tei- seks tuleb aga ka pehmemdada sanktsioone nii ülem- kui alammäärade suhtes. Praegusel kujul on 16 paragrahvi järele, mis süütegusid käsitavad, ainult kuuel juhul võimalik käsitada karistuse alam- määr — noomitust, ilma et oleks tarvis käsitada § 11 eeskirju süüdi vähendavate asjaolude kohta, selle vastu aga on 12 juhul võimalik määrata raskuse poolest suurema karistuse — rahaträhi, ilma et vaja oleks kohaldada § 13 eeskirju süüdi raskendavate asjaolude kohta.

6. Imestama paneb riigiteenijaid § 28 dispositsioon, milles nõutakse küll, et riigi-omav. teenija oleks viisakas ülemuse, kaasteenijate ja eraisikute vastu, ära on aga „tunustatud“ märkida, et ka ülemu- sed kohustatud on olema viisakad oma alluvate vastu, kuigi praegu kehtiv NS seda nõuab. Või tahetakse sellega vast võimatuks teha selliste protsesside kordu- mine, nagu hiljuti, kus politseikomissari karistati alluva ametniku peimamise eest. Ei, riigiteenijate arvates peaks ülemused viisakuseki alluvatele eeskujuks olema, ei ole nad aga seda mitte, siis „kõlkgugu nad nendega ka ühes väljas“.

7. Täiesti vastuvõtmatu on § 30 dis- positsioon, mille kohta isegi ühe varem Distsiplinaarseadustiku eelnõu seletuskir- jas avameelselt märgiti, et selle koht ei tohiks olla karistusnormide kogus. See dispositsioon teeb täiesti üleilgseks kõik teised II peatükis toodud dispositsioonid, kuna ta kõiki neid sisaldab. Tõsi küll, on maid, kus tõesti ainult niisugust dist- plinaarsüüteo määrilust tuntakse (näit. Saksamaal), kuid seal on olukord ka hoopis teine kui meil. Seal esiteks aasta- kümnete (kui mitte aastasadade) jooksul kujunenud praksis suurelt osalt asendab üksikasjalikuma määriluse seadustikus; teiseks aga sünnib seal distsiplinaarvõimu käsitamine pea eranditult õigusteadusliku ettevalmistusega isikute poolt, rääkimata sellest, et raskemate karistuste määra- mine, eriti teenistuskohalt tagandamine, ainult kollegiaalsete asutuste kaudu sünni- b, millistes kolleegiumides kohtunikud enamasti enamuses on. Meie „kodusel viisil“ karistamise korra juures, kus isegi aligisemat süüteo selgitamise korda ära ei määrata, ei tohiks niisugune üldsõna- line dispositsioon kõneallagi tulla. Tahe- takse karistada „teenistuskohuste rikku- mise“ eest, selle selgitamist aga, milles karistatava teenistuskohused seisavad, ei nõua seadustiku eelnõu sugugi, kuigi näit. Šveitsis maksev kord nõuab, et iga juurd- lus peab täpsalt fikseerima süüdistatava teenistuskohused.

8. Distsiplinaarvõimu konstrueerimi- sel on seadustiku eelnõu koostajad välja läinud põhimõttest, et distsiplinaarsüüte- gusid võib karistada „kodusel viisil“, ilma et vaja oleks luua suuri õigusemõis- tuse kindlustusi ja et meie riigi admi- nistratiivaparaat oleval rajatud ülemuste ainuisiklikule võimule, kus ülemused vastutust kandvat ka alluvate tegevuse eest. Sellepärast oleval tarvilik ja küllaldane, kui distsiplinaarvõim anda ülemusele. See asjaolu, et ülemus vahest ka erapoolet olla võiks, on eelnõu koostajate arvates küll- laldaselt kõrvaldatud sellega, et distsipli- naarvõim antakse mitte otsekohele, vaid kõrgemale, riigiteenijate valdava enamuse suhtes ametissemääravale ülemusele.

Niisugune distsiplinaarvõimu konst- ruksioon ei saa kuidagi rahuldav olla.

Distsiplinaarkaristused pole sugugi nii tühised ja kerged, nagu seda eelnõu koos- tajad väita püüavad. Rääkimata raha- trahvidest, mis meie riigi- ja omavalit- suseteenijate väga raskete majanduslik- kude elutingimuste juures isegi juba väga raskeks osutada võivad, on teenistus- kohalt tagandamise karistus (eelnõu järele isegi ühes õiguste kitsendusega!) väga raske karistus nii moraalselt kui majanduslikult, kuna selle tagajärjel ka- duma võivad minna pensioniõigused (ühes selleks kinnipeetud summadega), mis pikemaajalise teenistuse puhul väga tunduvalt kaotust võib tähendada. Selle- pärast peab distsiplinaarvõimu organisat- sioon olema niisugune, et ta annaks kül- laldased õigusemõistmise garantiid. Et seda kätte saada, on kõigepealt vaja dist- plinaarvõim, vähemalt raskemate karis- tuste määramiseks, anda kollegiaalsete asutuste kätte. See, et meie administra- tiivaparaat on rajatud ülemuste ainuisik- likule võimule, ei takista sugugi selle põhimõtte omaksõistmist. Kogu maailma (ka N.-Venemaal!) admin. aparaat on peaaugaltikult rajatud ülemuste ainuisik- likule võimule, kuid sellele vaatamata on enamasti igalpool raskemate distsiplinaar- karistuste määramine antud kollegiaalsete asutuste kätte või vähemalt tehtud sõltu- vaks nende arvamisest.

Nende kollegiaalsete asutuste koos- seis peaks kuuluma tingimata õiguse- mõistmisega vilunud kohtunik, siis admi- nistratsiooni ning teenijaskonna esinda- jad. Teenijaskonna esindajate osavõtu küsimus distsiplinaarasjade lahendamise- st on viimastel aastakümnetel kaalumise- sel olnud pea kõigis Lääne-Euroopa riiki- des ja otstarbekohaseks ning tarviliseks tunnustatud. Ja igalpool, kus ta sisse sea- tud, on ta häid tagajärgi andnud. Pole mingit alust arvata, et meil see teistsugu- seid tagajärgi andma peaks. Selle osa- võtu võimaldamine aga aitaks suuresti kindlustada distsiplinaarset õigusemõis- mist, eriti võiks see kergendada ja sood- dustada süüteo eel- ning kaasakäivate asjaolude selgitamist. Täiesti ekslik on eelnõu koostajate arvamine, et karistaja ülemus ise neid asjaolusid kõige pare- mini tunneb. Eelnõu järgi kuulub riigi- teenijate karistamise õigus peamiselt ametissemääravale ja temale järgnevale kõrgemale ülemusele. Praegu maksva korra juures on ametissemääravateks üle- musteks peamiselt keskasutuste direktori- d, neile järgnevad seega ministrid. Nii- sugusel juhul saab aga vaevalt tõendada, et karistuse määraja isiklikult võiks tunda süütegu väljakutsunud kui ka temaga kaasaskäinud asjaolusid. Kui nende hin- damine eelnõus ettenähtud korra juures üldse sünnib, siis sünnib see vahenditu ülemuse valgustusel; kuna aga viimane enamasti alati on ise ka karistamisette- paneku tegija, siis võib see valgustamine kergesti väga ühekülseks kujuneda.

Selliste kollegiaalsete asutuste selgi- tada ja otsustada peaks jääma kõik need distsiplinaarsüüteoasjad, mille eest seadus lubab määrata karistuse, mis kuulub tee- nistuskirja kandmisele; igal juhul aga karistamine teenistuskohalt tagandami- sega.

Kuna aga ka nendes kollegiaalsetes asutustes eksimised ette võivad tulla, peaks olema võimalik nende otsuste sisuline edasikaebamine, teisele neilsama- del põhimõttele koostatud kolleegiumile. Selline teise astme kohus võiks üks olla kogu riigi peale. Esimese astme kohtuid võiks aga korraldada kas üksikute tee- nistusalade järgi, või ka ühiseid kõigile riigi- ja omavalitsuseteenijatele teatud ter-

ritoriaalsel jaotusel, näit. rahukogu ringkondade järgi. Viimasel juhul võiks nad ka rahukogude juures asuda ning nende esimeheks üks rahukogu liige olla.

Mis puutub *kergemate teenistuskirja mittekantavate karistuste määramiseks*, siis et hoiduda üleliigsest keerulikkusest, võiks see jääda ülemuste võimkonda ühes sisulise edasikaebamise võimalusega järgmisele kõrgemale ülemusele. Kuid ka siin tuleks maksta panna kindel kord süütegude igakülgselt selgitamiseks, aga seda mitte liiga „koduseks“ teha ja seda just neil kaalutlustel, mis on toodud kõnesoleva eelnõu seletuskirjas edasikaebamise võimaluse põhjenduseks.

Ainult distsiplinaarvõimu niisuguse organisatsiooni juures võiks vastuvõetav olla, et viimaseks edasikaebantsiks distsiplinaarasjus oleks Riigikohtu kriminaalosakond kassatsiooni korras.

9. Sama mitterahuldav kui on eelnõus distsiplinaarvõimu organisatsiooni küsimus, on seal ka distsiplinaarsüüteoasjade toimetamise kord. Süüküsimuse selgitamisel ja asja otsustamisel on kõik jäetud ülemuse heaksarvamise hooleks. Välja on mindud põhimõttest, et karistus peab süüteoale võimalikult kohe järgnema. Selle põhimõtte vastu isendast ju vaielda ei saa, kuid samuti mittevaieldav on teine põhimõte, et karistamine peab õiglaselt sündima, rääkimata juba süütu karistamise lubamatusest. Sellepärast on vastuvõetav ainult niisugune kord, mis võimalust mööda silmas peab nii üht kui teist põhimõtet, s. t. asja otsustamist ilmaaegu ei raskenda ega venita, sealjuures aga ka garanteerib süüküsimuse erapooletu ja õiglaselt selgitamise ja otsustamise võimaluse. See on aga võimalik ainult siis, kui distsiplinaarsüüteoasjade toimetamise kord põhimõtteliselt võimalikult lähedane on kohtulikule süüküsimuse selgitamise viisile. Sellepärast peaksid seadustikus väljendamisest leidma järgmised põhimõtted:

a) *Nendes d.-süüteoasjades, millede karistuse määramise õigus kuulub ülemusele, peab asja otsustamise eel käima asja alustamiseks õigustatud ülemuse korraldusel juurdlus, mille ülesandeks süüküsimuse igakülgselt ja põhjalik selgitamine, selleks kõigi tarvilike andmete kogumine, tunnistajate ülekuulamine, paiklike ülevaatuste toimetamine jne.*

Sellise d.-süüteoasja alustamisest tuleb süüdistatavale teada ära märkides, milles nimelt teda süüdistatakse. Süüdistatavale peab olema õigus kogu juurdluse keskest tuua ette süüdistust ümberlukkavaid tõendusid: esitada sellekohaseid seletusi, omalt poolt ülesse anda tunnistajaid, juures viibida tunnistajate ülekuulamisel, paiklikel ülevaatustel jne., samuti peab tal võimalus olema tutvuda kõigi süüdistuse aluseks olevate aktidega ja neist ära kirju saada.

b) *Nendes d.-süüteoasjades, millede karistuse määramise õigus kuulub ülemal-tähendatud kollegiaalsetele (distsipl. kambriale), peaks juurdluse ülesandeks olema kindlakstegemine, kas antud juhul on üldse tegemist distsiplinaarsüüteoga, kuna asja selgitamine eelpooltähendatud põhimõtete kohaselt peaks sündima otsekoheselt kohtulikult juurdluse.*

c) *Tähtsajad süüdistatavale seletuste andmiseks ja tõenduste esitamiseks tuleks pikendada. Isegi eelnõus ettenähtud maksimaaltähtaja — 7 päeva — jooksul pole alati võimalik tarvilisi seletusi koostada ja esitada, eriti siis, kui süüdistatav soovib oma kaitseks tunnistajaid ülesse anda ja esitatud süüdistuste ümberlukkamiseks dokumente koguda.*

d) *Samuti on tarvis pikendada edasi-*

kaebamise tähtaegu. Sisulise kaebuse esitamiseks tuleks lubada vähemalt 2 nädalat motiveeritud otsuse kättesaamisest arvates, kassatsioonikaebuse esitamiseks aga tuleks lubada vähemalt üks kuu. Kassatsioonikaebuse esitamiseks tuleb karistatut paratamata vilunud õigusteadlase abi kasutada ja sellel peab võimalik olema asjaga põhjalikult tutvuda; see kõik aga nõuab aega, eriti siis, kui kaebaja asukoht distsipl. toimetuse asukohast kaugel on.

e) *Süüdistatavale tuleb lubada kasutada kaitsja abi dists. protsessi igas staadiumis; kindlasti aga neil juhtudel, kus karistuse määramise õigus kuulub distsiplin. kohtule.*

f) *Enesestmõistetavalt peaks distsiplinaarprotsess avalik olema. Kui ka kõige raskemad teenistusalased kriminaalkuriteod põhimõtteliselt avalikult arutamisele kuuluvad, siis peaks see siis hoopis väiksemas distsiplinaarasjus teisiti olema. Kinniseks võiks distsipl. asja arutamine määratud saada ainult seaduses tähendatud kaaluvail põhjusil.*

10. *Seadustiku eelnõu tuleks lõpuks täendada eeskirjadega distsiplinaarsüüteoasjade uuendamise võimaluse ning süütu kantud karistuse heakstegemise kohta, niivõrt kui see veel võimalik on. Nii hästi kui ka poleks kohus korraldatud, ikka on eksimised võimalikud ja kui pärast selguvate uute asjaolude tõttu vast-*

tuvaidlemata suudetakse eelmise otsuse ekslikkust selgeks teha, siis peab võimalus olema tehtud eksituse parandamiseks ja heakstegemiseks.

Need oleksid lühidalt tähtsamad muudatused, mis riigiteenijate arvates oleks tarvis ette võtta, et Distsiplinaarseadustik enam-vähem rahuldavalt suudaks täita oma ülesandeid. Riigiteenijate arvates pole selle seadustiku ülesandeks üksi seletuskirjas väljendatud ülesanne, — anda valitsusele kätte abinõud korra ja distsiplini riigiaparaadis alalhoiduks, vaid ta peab ka ametnikele andma kindlustuse, et nemad oma seaduslikke kohustusi võiksid täita, ilma et neil selle juures tarvis oleks arvestada muud kui riigi huvisid. Üheksa aastat tagasi tõendati Riigikogus Riigiteenistuse seaduse arutamisel, et Eesti riik vajab iseseisvat ja ülemuse survest vaba ametnikkonda. See ilus ideaal on seni saavutamata jäänud; iseseisev, ainult riigi huvisid silmaspidav riigiteenijaskond pole meil veel tekkida saanud, kuna on puudunud selleks vajalikud eeldused, kuna riigiteenijaskond on kogu aeg olnud „tuule peal“. Distsiplinaarseadustikuga aga oleks võimalik panna üht nurgakivi sellele vundamendile, millele see iseseisev ja ainult riigihuvides tegutsev ametnikkond tugeneda võiks. Ja alles siis kui see seadustik need mõlemad oma ülesanded täidab, alles siis tuleb ta ka suks Eesti riigile ja rahvale.

Eesti uue riigikorra lävel.

Rahvas on oma sõna ütelnud, ta on suure hääleteenamusega heaks kiitnud vabadussõjalaste algatatud põhiseaduse muutmise ettepaneku. Selle tõsiasjaga tuleb arvestada kõigil kodanikel, vaatamata sellele, millised on nende isiklikud tõekspidamised ja arvamisid selle sammu otstarbekohasusest ja mõjust meie rahva ja riigi saatusse. Rahva selle otsuse tulemusena järgnevad meie riigikorras kõige lähemas tulevikus väga suured ja kaugeleulatavad muudatused. Et neile mitte kinnisilmi vastu minna, tuleb neid aegsasti tundma õppida ja neist edaspidiseks tegevuseks tarvilised järeldused teha. Kiire orienteerumine toimunud muudatustes on seda tähtsam, et nende järgi raskuspunkt riigielu juhtivate organite keskel senistest organitel üle on kantud uuele organile, kelle valimine pikemaks ajaks õige lähedas tulevikus ees seisab.

Senisest põhiseadusest on muudetud peamiselt neid peatükke, mis käsitlevad riigivõimu korraldust, tema üksikute funktsioonide teostajaid, s. t. rahvasi, seadusandva, valitsemise, kohtuvõimu ja omavalitsuse korraldamist. Püüame neid alamal nii palju kui võimalik, samas korras vaadelda.

RAHVAS.

Põhiseaduse § 1 ütleb, et Eesti on riik, kuu riigivõim on rahva käes, s. t. et Eestis ei saa keegi riigivõimu teostada muidu kui ainult rahva otsusel ja tahtel. See põhiseaduse määrus maksab ka edaspidi.

Seni võis rahvas seda oma õigust teostada kolmel viisil: 1) rahvahääletamise, 2) rahvaalgatamise ja 3) riigikogu valimise kaudu. Uue põhiseaduse järgi lisandub neile kolmele õigusele veel rahva õigus riigivanema valimiseks. Viimast asjaolust on püütud järeldada, et uue põhiseadusega on rahva õigusi riigielu korraldamisel ja juhtimisel tunduvalt

suurendatud, nii et selles suhtes uus põhiseadus uuest demokraatlikum olevat (prof. J. Uluots). Teoreetiliselt võib see ju nii näida, kuigi siingi võimalik on vastu väita, et seniste rahva poolt valitavate maaomavalitsuste kaotamisega teisest küljest neid rahva õigusi võib-olla samal määral vähendatud on. Tegelikult aga rahva õigused riigielu juhtimisel vaevalt suurenevad. Nagu edaspidi näeme, muutub uue põhiseaduse järgi riigikogu mingisuguseks kolmandajärguliseks nõuandvaks asutuseks, kelle tähtsus võrrelda võiks umbes praeguse kaubandus-tööstus- või põllutöökoja tähtsusega. Samuti kaotab uue põhiseaduse järgi suurelt osalt oma tähtsuse vabariigi valitsus, kuna kõik võimuküllus on koondatud riigivanema kätte. Kuigi rahvas valib ka riigivanema, on siiski raske uskuda, et rahva tahe selle üksiku isiku kaudu paremini avalikuks tuleks, kui sajaliikmelise riigikogu kaudu, kus kõik rahvakihid enam-vähem esindatud on. Hoopis rohkem näib alust olevat arvata, et sel teel paremini maksvusele pääseb ainult rahva ühe kihini, nimelt suurima kihini tahe, kuna sel rahvakihil kõige rohkem väljavaateid on oma kandidaadi riigivanemaks läbiviimiseks ja tema edaspidise tegevuse mõjutamiseks. Teiste rahvakihtide võimalused riigielu juhtimisel kaasamõjumiseks näivad paratamatult aga vähenevat.

RIIGIKOGU.

Riigi seadusandlikku võimu nii palju kui seda ei teosta rahvas ise otsekohe, teostab uue põhiseaduse järgi nagu senigi riigikogu. Selle vahel aga ainult, et ta nüüd selles omas õiguses tugevasti piiratud on, teatud juhtudel sellest isegi kõrvaldatud võib olla ja et temaga selles funktsioonis tugevasti konkureerib riigivanem oma dekreedioõigusega, nagu alamaal kohe näeme.

Riigikogu koosseis on uue põhiseadusega kindlaks määratud 50 isiku peale; seni teatavasti pidi see vähemalt 100 isi-

kut olema, riigikogu võis aga ise seda arvu suurendada. Valitakse riigikogu koosseis nagu senigi üldisel, ühetaolisel, otsekohesel ja salajasel hääletamisel proportsionaalsuse põhimõtetel, kuid nii, et valijail võimalik on valida üksikuid isikuid. Nii on nüüd valija vabastamine erakondade nimekirjadest, mille ümber nii palju piike murtud, teostatud. Peagi näeme, kas järgnevad sellele lubatud positiivsed tagajärjed, või soodustab see ainult veel rohkem kolgapolitiika arenemist ja demagoogide koondumist riigikogusse kui seni. Osavõtt nii riigikogu kui riigivanema valimistest ja rahvahääletamisest on uue põhiseaduse järgi vabatahtlik, sunduslikuks seda enam teha ei saa.

Uued riigikogu valimised võetakse ette iga nelja aasta pärast; riigivanemal on aga õigus neid ka varem määrata, kui seda nõuavad riiklikud kaalutlused. Millised need riiklikud kaalutlused on, selle üle otsustab riigivanem ainuüksi, sest tema sellekohane otsus peaministri kaasallkirja ei nõua. Määrab riigivanem ennetähtaegsed riigikogu valimised, peavad need toimuma hiljemalt kuue kuu jooksul selle määruse väljakuulutamise arvatavates.

Riigikogu istungjärkude kestuse määrab seni peamiselt riigikogu ise. Uue põhiseaduse järgi kestavad riigikogu korralised istungjärgud kauemalt kuus kuud, riigivanemal on aga õigus neid veelgi varem lõpetada. Erakorralisteks istungjärkudeks võib riigikogu edaspidi kokku astuda ainult riigivanema või 25 riigikoguliikme kirjalikul nõudmisel. On riigivanem määranud ennetähtaegsed valimised või on riigikogu volitud juba neli aastat kestnud, uue riigikogu valimiste tagajärjed aga veel välja kuulutamata, võib riigikogu erakorraliselt istungjärguks kokku astuda ainult riigivanema nõudel. Erakorraliste istungjärkude kestuse määrab riigivanem. Kõigest sellest selgub, et riigikogu saab ja võib tegutseda ainult nii kaua, kui seda tarvilikuks peab riigivanem.

Tasu saavad riigikoguliikmed edaspidi ainult istungjärkude kestel; tasu alused ja suurus määratakse seadusega. Nagu siit näha, ei tarvitse riigikoguliikmete arvu vähendamine, tasu maksimine ainult istungjärkude kestel ja istungjärkude välituse piiramine iseendast veel sugugi tähendada kokkuhoidu riigi kuludes, nagu seda seni igati tõendata on püütud. Kõik oleneb vaid sellest, kui suur see tasu määratakse.

Vahe seisab veel ka selles, et seni määras selle tasu suuruse riigikogu ise, edaspidi võib seda aga ka riigivanem oma dekreediga teha.

Riigikogu liikmete arvu vähendamise ning tema tegevuseaja piiramise kõrval uue põhiseadusega on aga väga tunduvalt kitsendatud ka riigikogu õigusi seadusandluse alal.

Kõigepealt ei saa riigikogu edaspidi enam ükski kindlaks määrata seda korda, kuidas ta oma seadusandluse ja teisi õigusi teostada tahab, s. t. oma kodukorda, vaid see on olenevaks tehtud riigivanema nõusolekust; veel enam — riigivanem võib selle kodukorra koguni oma dekreediga maksta panna. Kuna oma kodukorra maksmapaneku õigus loetakse ka kõige viletsama, väetima parlamendi enese suveräänseks õiguseks, siis näitab juba seegi, kui kaugele on mindud riigikogu õiguste piiramisega uues põhiseaduses. Riigivanema õigus riigikogu kodukorra määramiseks või muutmiseks võib muu seas näit. sisuliselt peaaegu tühiseks muu-

ta põhiseaduse § 56, mis riigikogule õiguse annab valitsusel tema tegevuse üle aru pärida, kuigi see paragrahv vormiliselt muutmata on jäetud. Samuti võib riigivanem sel teel riigikogule väga raskeks kui mitte võimatuks teha vabariigi valitsusele umbusalduse avaldamise.

Kuid riigikogu õiguste kärpimine ulatab veel palju kaugemale. Riigikogu ei saa edaspidi enam ühtki seadust anda riigivanema nõusolekuta. Kõik riigikogu poolt vastuvõetud seadused esitatakse riigivanemale väljakuulutamiseks ja ilma väljakuulutamiseta ükski seadus maksta ei hakka. Riigivanemal on õigus neid riigikogu poolt vastuvõetud seadusi väljakuulutamata jätta ning riigikogule uuesti arutamiseks ja otsustamiseks tagasi saata. Seda võib riigivanem iga seadusega piiramata arvul juhtudel teha, välja arvatud ainult põhiseaduse § 34 ettenähtud seadused, s. t. seadused, mis ei kuulu rahvahääletamisele või rahvaalgatamise korras otsustamisele (eelarve, maksuseadused, rahvusvahelised lepingud,

riigikaitse küsimused jne.). Viimased seadused on riigivanem kohustatud välja kuulutama, kui riigikogu pärast järgmisi valimisi nad uuesti samal kujul vastu võtab, võib aga neid ka kohe oma dekreetide kaudu muuta.

Oma otsused seaduste väljakuulutamise keeldumise üle peab riigivanem ühes sellekohaste kaalutlustega teatama riigikogu juhatajale hiljemalt 30 päeva jooksul, seaduse kättesaamisest arvates.

Lõpuks on uue põhiseadusega võetud riigikogult õigus vabariigi valitsuse ametisse kutsumiseks ja riigikohtu liikmete valimiseks. Samuti võib ta piiratud määral oma õiguse riigi asutuste ja ettevõtete majandusliku tegevuse ning riigi eelarve täitmise kontrollimiseks, sest seda võib ta teha ainult sellekohaste seaduste alusel ellukutsutavate asutuste kaudu, seaduste andmisel ta aga, nagu nägime, on seotud riigivanema nõusolekuga; teiseks võib riigivanem oma dekreetidega neid seadusi alati muuta. (Järgneb.)

Töö ratsionaliseerimine sotsiaalpoliitliselt seisukohalt vaadatuna.

Teatavasti käib töö ratsionaliseerimine postiametkonnas juba aastaid täie hooga. Tööühikute arvu iga teenija kohta on aasta-aastalt järjekindlalt tõstetud. Alates 500.000. on see arv tõusnud 830.000. ja pole vist kaugel seegi aeg, kus teenijad on kohustatud tegema üks miljon tööühikut aastas. Seepärast huvitab meid küsimus: mis on selle pikajärgelise töö ratsionaliseerimise tulemus? Kas on vähenenud teenijate töötundide arv või tõusnud nende palk. Me teame, et pole sündinud ühte ega teist. Ehk aga on töö ratsionaliseerimine olnud kasulik üldriiklistes huvides, aidates kaasa üldisele olukorra parandamisele? Analüüsides viimast küsimust põhimõtteliselt, peame jõudma järelduseni, et ratsionaliseerimise loodetak kasu õieti küsitavaks saab. Et küsimus enesest väga oluline on, peatume selle juures pikemalt.

On ju teada, et ratsionaliseerimise põhimõtte teostamine — minimaalse tööjõuga saavutada võimalikult suuremat tööhulka, mil otstarbel rakendatakse tegevusse ka mitmesugused automaadid, aparaadid jne. — viib paratamatult tööpuudusele. Maades, kus töö ratsionaliseerimine teostatud ja teostatakse, on märgata järjekindlat töötute juurekasvu. Mitmetes riikides ulatab töötute arv juba miljonitesse. Kuna teist väljapääsu tekkinud olukorrast pole leitud, siis viimasel ajal asutakse vähendada töötundide arvu. Nõnda on Tšehhoslovakkias ministrite nõukogu pannud maksta 40-tunnilise tööädala. Põhja-Ameerika ühendriiges on veelgi kaugemale mindud. Seal on senat 30-tunnilise tööädala seaduseelnõu vastu võtnud ja esitanud saadikutekojale. Viimase sotsiaalpoliitiline komisjon on eelnõu suhtes asunud pooldavale seisukohale.

Ikka enam ja enam võtab kõikialmaad arvamine, et tööaja lühendamine võib vähendada tööpuudust.

Ühenduses tööpuuduse suurenemisega käib käsikäs sündimiste arvu vähenemine, mis omab riiklise olemasolu kujunemisel sotsiaalpoliitliselt kaugeleulatavat tähtsust.

Sündimiste arv, mis Euroopa maades oli sajandite jooksul 1000. elaniku kohta 40. ümber, on moodsa tsivilisat-

siooni mõjul alatasa langenud. Esmalt tuli see nähtavale Prantsusmaal, hiljem Saksamaal, Šveitsis ja Põhjamail. 1931. a. oli Prantsusmaal sündimiste arv 1000. elaniku kohta 17,4, Saksamaal 16,0, Šveitsis ja Norras 16,7, Inglismaal 15,8 ja Rootsis 14,8. Ka teistes maades on sündimiste arv kahanemas. Paralleelne nähe on märgatav Ameerika Ühendriigis.

Sündimiste arvu kahanemine tähendab rahvaste rauganemist. Laste arvu kahanedes tõuseb täiskasvanute ja vanade arv. Majanduslikes elus tähendab see seda, et tarvitajate arv väheneb võrreldes tootjate arvuga. Sest see osa elanikest, kes on tegevuses majanduslikel tootmise — alal, koosneb peamiselt täiskasvanuist, kuna lapsed kuuluvad majanduslikult passiivse elemendi hulka.

Omakorda see nähe, et tootjate arv on tõusu vahekorras tarvitajate arvuga, s. o. viimast ületades, jällegi suurendab tööpuudust. Nõnda tekib nõiarang, mis end ikka enam ja enam koomale tõmbab. Sündimiste arvu kahanemine Euroopa riikides avaldab sama mõju, mis turgude kadumine ja väiksemaks muutumine ookeanitagustes maades. Mõlemad nähted kokkuvõetult toovad majanduslikelt ja sotsiaalselt rasked tagajärjed neile riikidele.

Kui laades hulkades on maad võtnud pealiskaudne arvamus, et sündimiste arvu kahanemisega suudetakse tõkestada tööpuudust, siis näitavad statistilised andmed, et see kahanemine — ümberpöörduvalt — osutub tähtsaks kriisiteguriks, mille kahjulikud tagajärjed tulevikus ähvardavad veelgi suurenedada.

Sellelt seisukohalt vaadatuna, on töö ratsionaliseerimine praegusel ajal ei midagi muud, kui mõttetu eksperiment. Tervitatav oleks ratsionaliseerimine muidugi küll sel korral, kui ta endaga ei tooks kaasa koosseisu vähendust, ei suurendaks töötute hulka, vaid võimaldaks tööaja lühendust ehk palga tõusu. Kumbagi pole aga märgata.

Rahvusvahelise tööameti poolt väljaantavas kuukirjas „Internationale Rundschau der Arbeit“ professor dr. L. Hersch peab tarviliseks seisukorra parandamise otstarbel — kõigepealt sündimiste arvu tõstmiseks — järgmisi abinõusid:

a) tööaja lühendus (päevase tööaja, nädala tööpäevade arvu piiramine, aasta üldpuhkuse pikendus jne.);

b) alaealiste või liig noorte inimeste tööle mittelaskmine ja koolikohuslise vanusmäära tõstmine;

c) massi ostujõu tõstmine järjekindla palkakõrgenduse näol;

d) rahanduspoliitika teostamine, mille eesmärk peab olema sotsiaalsete sihtide taotlemiseks varanduste ja suurte sissetulekute kõrgelt maksustamine.

Samadel kongressidel, arutades varustuse küsimust, on leitud, et teenistuhuvidele mittevastav on olukord, kus tehniliste jaoskondade juhatajatele, kellel just kõige rohkem kokkupuutumist ametialal väljaspool ametruume rahvaga, ei ole välja antud teiste teenijate eeskujul riigi poolt vormivarustust. Eriti tundub vormiriietuse järgi tungiv vajadus maal, kus iga võõra inimese peale vaadatakse umbusaldava pilguga. Teenijad tahaksid loota, et see olukord saaks parandatud võimalikult esimesel soodsal juhtumil, s.o. ajal kui sel ehk teisel põhjusel tuleb riigiteenijate riidevarustuse määrus ja tabel revideerimisele või muutmisele. Arvestades jaoskondade juhatajate võrdlemise väikese arvuga ei tooks see täiendus nimetamisväärt lisakulutust, küll oleks aga lahendamist leidnud küsimus, milline juba aastaid päevakorral.

Edasi on meil vaidlusi tekitanud küsimuseks tehniliste tööde täitmisel saavutatud ökonomia eest maksetavad preemiad. Ja ometi ei tohiks preemiate maksmise küsimus postiametkonnas, kus kõik tööd ja liigutused normitud, üldse kahtlust tekitada. Postivalitsuse poolt väljaantud „Töökorralduse juhtnõuvides“ § 50. loeme: „Taylor tõendab, et mitmesuguste võimetega isikute koostöötamine kutsub esile tingimata tööviljakuse nivelleerumise kõige vähem viljakate töötajate suunas siis, kui töötasu maksetakse mitte tehtud töö eest, vaid aja eest. Seepärast andekaile, kes rohkem kui keskmise võimetega töötavad, peab kindlustatud olema preemia rohkem tehtud töö eest. Seda saab teostada kõikjal, kus tööd normitud“; ja eespool § 9-t: „Tööd tuleb virgutada korraliku ja intensiivse töö eest preemiate ja lisatasude maksimise abil“

Kui nüüd tehnilised jõud, pannes välistööde organiseerimisel ja juhtimisel viimaseni välja omad oskused, võimed, on saavutanud tehniliste tööde täitmisel teatud ökonomia, siis on kuulda olnud häält, et saate ülekohtuselt preemiaid, et normid on teil liiga lähedad jne.

Tööstus ja tehnika tunnevad kõikjal sel ehk teisel viisil preemiate maksimise viisi, nii meil kui ka mujal. Näiteks vedurijuhtidele preemiate maksimise otstarbekohasust ei ole kellelgi mõttesse tulnud eitada, ei ole ka kuulda olnud nende küttenormide kärpimisest ja see on ka loomulik. Alaliste normide kärpimisega võidakse vast ületada „elastsuse“ piiri ja siis võivad ilmuda juba negatiivsed tagajärjed ning nähted.

Kui meil on räägitud mõnikord vastavate summade puudumisest tehniliste tööde täitmisest saadud preemiate maksimiseks ja et tehnilised mehed koormavad krediite oma preemiatega, siis on siin vist teenijate keskel arusaamatusega tegemist. Preemiad tehniliste tööde täitmisest pealt on alati ja endastmõistetavalt makstud välja tehnilistest tööst ülejäänud summadest ning ei ole kuulda olnud, et siin ühelgi aastal raskusi oleks tekkinud. Tehnilise personaali poolt kokkuhoitud summadest jääb ju 50% veel riigi kasuks.

Lõpetaksime käesoleva tasude küsimuse „Töökorralduse juhtnõuvides“ sõnadega: inimesed töötavad seda paremini ja hoolsamini, mida parem nende töötasu; nad peavad siis oma kohta kalliks, sest see võimaldab neile oma perekondadega korralikult ära elada.

A. Mihels.

Tasude küsimus postiametkonna tehnilises teenistuses.

Eelmises („Side“ nr. 9) numbris valgustasime ja töömeeste näiteid kuidas eriti telefoni-telegraafi-raadio ülekanneteks kasutatavate ühenduste ning seadete tehniline külg on viimastel aastatel täienenud; kuidas vastutusrikkus, kogemused on tehnilistel jõududel kasvanud; kuidas meil on telegraafi-telefoni-raadio ülekanneteks vajalise võrgu ja aparatuuri seisukord aasta-aastalt paremale järjele tõstetud. Ühtlasi juhtisime ka tähelepanu tehniliste jõudude kehvale palgaoludele.

Postiametkonna mõõduandvast ringkonnast on kuulda olnud väiteid, nagu oleks tehniliste teenijate palkade kehvtase tingitud osa teenijate mitmekvalifitseeritud erihariduslisest tasapinnast. Kuid laseme faktidel kõneleda. Toome näite, ja selle võimaliku võõrrii tõlgitsemise ärahoiaks, postiametkonna tehnilisest teenistusest endast.

Postivalitsuse tehnika bürood juhatab abidirektor, kellel kõrgem tehniline haridus ja kelle palk on 233 krooni. Seal-samas büroos töötavad insenerid, kellel ka kõrgem tehniline haridus, kuid nende palk on vaid 134 kr. Ei ole kuulda olnud, et meie lugupeetav tehnika büroo juht oleks mingi abidirektori erieksami sooritanud ehk et keegi oleks üldse mõtte peale tulnud temalt seda nõudagi, et ometi on tema palk 74% võrra kõrgem teiste samaväärse haridusega teenijate omast. Järelikult palga suurus ei määra mitte ära siin haridusline tase, vaid võimed ning töö- ja tegevuse vastutusrikkus. Meie kõik leiame selle täiesti loomuliku olevat.

Teenistus postiametkonnas on rajatud Tayloriga süsteemile. Ent kuuldavasti Ameerikas ei ärata diplomid mingit erilist aukartust ega maksta nende järgi tasusid tehnilises tegevuses, vaid seal lastakse inimest töötada omal erialal ja olevalt tema võimetest, tema töötulemustest saab tema ka töötasu. On väljaspool kahtlust asjaolu, et meil telegraafi-telefoni-raadio ülekanneteks kasutada olev võrk ja aparaat on kvaliteedilt viimaste aastate jooksul võrratult paranenud. Meie küsiksime, kelle oskuse, kelle võimete ning energia abil on see sündinud? Ja kui tehnilised jõud on näidanud oma tänapäeva ajanõuetele vastavat taset praktiliste ülesannete täitmisel, kui neil vastav teenistusline staaž, kogemused olemas, miks siis ollakse vastu neile ka oma töö ja tegevuse vastutusrikkusele vastava tasu maksimisele?

Siinkohal tooksime mõned näited, millised kujukalt selgitavad, kuivõrt suurelt on tehniliste jõudude palgaolud maha jäänud isegi meie üldiselt kehvades oludes. Välismaadega võrreldes on pilt veel mitmekordselt kurvem. Annaksime võrdlusi postiametkonna tehniliste teenijate ja Tallinna linna elektrijaama teenijate palkade vahel. Hiljuti linnateenijad esinesid palkakõrgenduse nõudega. Siis kuuldavasti linnavolikogu asus sei-

sukohale, et tõesti praegused linnateenijate palgad ei vasta tänapäeva olukordadele ning nõuetele; palkade tõstmine ei teostunud vaid vastavate summade puudumisel. Väljudes seisukohalt, et omavalitsuseteenijate teenistusetasud on ikka olnud teatud protsendi võrra riigiteenijate omadest kõrgemad, oletaksime et need allpooltoodud praegused linnateenijate palgad, millised neile madalateks, mittevastavateks on tunnustatud, oleksid meile, riigiteenijaile, arvestades majanduslikult kitsiku ajaga, vastuvõetavad. Elektrijaama teenijate palgad on võetud Tallinna linna 1933./34. aasta eelarvest. Tabelis on paralleelselt toodud postiametkonna palgad (1) ja nende ametkohtadele umbes samaväärsed teenistuskohad Tallinna linna elektrijaamas (2). Postiametkonnas on pea igal ametkohal 2—3 palgajärku, siin on võetud keskmised nendest, millega tohiks olla tabatud kõige erapooletum võrdlus.

	Palk Kr.	Palga-vahe %/0
1. Tallinna telefonivõrgu ülem	169.—	68
2. Tallinna elektrijaama direktor	284.—	
1. Tehnilise jaoskonna juhataja	96.—	100
2. Tehnik jõujaamas	192.—	
1. Noorem tehnik	88.—	44
2. „ „	127.—	
1. Meister	74.—	99
2. „	147.—	
1. Mehaanik	68.—	50
2. Seadete kontrolöör	102.—	
1. Montöör	58.—	48
2. „	86.—	

Tabelis toodud palganormid on mitte nominaal, vaid kärpimisega arvestatult, s. o. praegusel hetkel maksetavad põhipalgad.

Ülaltoodust nähtub, et postiametkonna palgad on keskmiselt tervelt 68% võrra madalamad isegi tänapäeva „kriisiaja“ teistest palkadest.

Väljaspool seda võrdlust tooksime veel ühe paralleeli. Linna elektrijaama raamatupidaja palk on eelarves nähtud ette 187 krooni. Tallinna linna telefoni-võrgu tehnilise raamatupidamise juht, kes ühtlasi korraldab võrgu lao materjalide ja tööriistade operatsioone, muid funktsioone täidab, kelle õlgadel lasub vastutus lao eest, mille aastane läbikäik ulatub ligemale paari miljoni kroonisse, — see suure vastutusega ametnik saab palka vaid 88 krooni!

Postiametkonna tehniliste teenijate palkade tõstmine 68% võrra saadakse kätte umbes, kui teenijad viia edasi palgaredelis 5—6 astme võrra. Tehniliste teenijate iga-aastased kongressid on soovi avaldanud palkade tõstmiseks palgaredelis vaid 2 astme võrra, seega tegeliku olukorraga võrreldes vägagi tagasihoidlikult arvestatud soovid.

Mis on demokraatia?

See on rahva valitsus, rahva kaudu, rahva heaks.

Sõna otsekohesemas mõttes demokraatia tähendab võimu teostamist rahva kaudu kas otsekohe või kaudselt.

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 29. kohaselt eesti rahvas teostab riigivõimu: 1) rahvahääletamise, 2) rahvaalgatamise, 3) riigikogu valimise ja 4) riigivanema valimise teel.

Demokraatia kui poliitilise organisatsiooni tunnuseks on sarnane sotsiaalne kord, kus kõik kodanikud on ühetaolised seaduse ees, kus kõigil on ühesugused õigused. Näiteks meie põhiseaduse § 6. ütleb: „Kõik Eesti kodanikud on seaduse ees ühetaolised. Ei või olla avalikõiguslikke eesõigusi ja paheõigusi, mis olenevad sündimisest, usust, soost, seisusest või rahvusest.“

Demokraatlikus riigis seadus ei määra valitsejate ja valitsetavate eri rahvasklasse. Riigiametid on kõigile kodanikele ühesugustel tingimustel kättesaadavad.

Demokraatia võitleb igasuguse orjastamise süsteemi vastu.

Demokraatliku riigi ülesandeks on luua olukorda, kus kodanikkude intellektuaalne ja moraalne osavõtt riigi elust alatasa kasvaks ja kus kodanikkudel oleks tõelik võimalus täita oma osa riigivõimu teostamises.

Siit järgneb vajadus luua hariduse ja kasvatuses asutusi ning asutusi, mis solidaarsuse põhimõtte alusel taotleavad vastastikust omaabi korraldamist.

Siit järgneb samuti valitsemise vormi kujundamine, mis tuletatud üldisest valimisest: iga kodanik on hääleõiguslik ja iga kodanikul on ainult üks hääl. Siinjuures on kõikide kodanikkude kohuseks püüda süvendada ja kindlustada demokraatlikku vaimu, mis demokraatiale palju tähtsam on kui tema konstitutsioon paberil.

Demokraatia ei tähenda võimu eitamist. Ilma võimuta ei ole demokraatia elujõuline.

See tähendab, et kui hakatakse kõiki neid õigusi, mis annab demokraatia, teostama ilma mõõduta, ilma piirita, siis luuakse anarhia. Sellele järgneks diktatuur, mis kägistaks demokraatia.

Kui kõik tingimused demokraatia korraliku funktsioneerimise kindlustamiseks on täidetud ja kõik sotsiaalsed klassid on koondunud selle režiimi alla, siis ei või tekkida parem- või pahempoolse demokraatia küsimust. Ei või olla rohkem kui ainult üksainumad demokraatia.

Kuid demokraatia väliseis avaldus võib konstateerida orienteerumist paremale või pahemale poole vastavalt ühe või teise sotsiaalse klassi tegevuse sihtidele.

See on möödapääsemata, sest demokraatia ei kõrvalda klassivõitlust. Viimane avaldub demokraatia tekkimise ajast saadik. Klassivõitlusest on rahva pääsemine võimu juurde.

On halb kui rahvas ei harjuta ennast tegelikult ja mõistlikult kasutama kõike seda, mida võimaldab demokraatia. Rahvastel on ainult need valitsused, keda nad väärivad, järelikult mis nad ise endale annavad. Demokraatia ei kannu siin ei mingisugust süüd.

Meie elame praegu ajajärgus, kus arvatakse, et demokraatia olevat ära ignoreeritud. Sealjuures aga unustatakse, et demokraatiat on kurjasti tarvitatud, eriti paremal pool.

Demokraatia sünnitas parlamentarisismi. See institutsioon ei näi viimasel ajal seisvat oma ülesannete kõrgusel. Segadused maailmamajanduses ja siit tekkivad probleemid on osutunud ülejõukäivaks parlamentarisimile.

Otsitakse uut majandamise viisi. Mis sugust? Ühtki teist plaani ei ole veel suudetud kokku seada.

Kui nüüd parlamentarisim selle all kannatab, siis tuleb rohkem süüdistada inimesi ja parteisid, kelle kätte on usaldatud parlamendi juhtimine ja tema korraliku funktsioneerimise kindlustamine, kui parlament ennast.

Rünnates parlamentarisismi sünnitatakse kõige suuremat kahju demokraatiale. Siin peitubki hädaoht.

See on hädaoht, mis tuleb võimalikult rutem kõrvaldada, kui meie ei taha

läbi elada kannatusi, mis nii mõndagi rahvast on juba tabanud.

Rääkimata sotsiaalsetest kannatustest, meie riskeerime kaotada oma vabadused, eriti ametiühingulise liikumise vabaduse.

Meie ei tohi tuua demokraatiat ohvriks parlamentarisimi puudustele. Kui viimases on vigu, siis tuleb neid kõrvaldada iga hinna eest.

Üks vigadest on, et seal räägitakse palju ja tehakse vähe konstruktiivset tööd. Parlament ei tohi muutuda miitingute pidamise kohaks.

Sagedasti ignoreeritakse rahva üldiseid huvisid, kuigi nende respektseerimine peab ju moodustama tõeliku ja terve demokraatia aluse. Et praegu domineerivad majanduslikud probleemid, siis tekitab kergesti nii mõneski sotsiaalses kihis arvamine, et tema huvisid parlament ei kaitse.

Nii siis seisame küsimuse ees — kuidas kõrvaldada parlamentarisimi puudused nii, et päästa demokraatia.

Põhimõttelisi seisukohti ametiühingute kohta.

Viimastel kogukonnavalimistel Zürichis, Šveitsi kõige suuremas linnas, sotsiaaldemokraatia saavutas suure edu. Selle tagajärjel on fašistlikult nakatatud kodanluse võitlus ametiühingute vastu teravamaks muutunud. Otsides oma lüüasaamist vabandavaid põhjusi kodanlus on avastanud, et võitlus marksismi vastu pole mitte olnud õieti suunatud, sest et tõelikud ja seni võitmatud marksismi kantsid olevat ametiühingud. Sellepärast tulevat esimeses jones just neile sõda kuulutada. Neid tulevat asendada paremate organisatsioonidega, korporatsioonidega, kutseseisusliku korruga. Klassivõitluslike ametiühingute asemele pidavat klassilepitavad korporatsioonid astuma, kes väljudes üldpoliitilisest seisukohast ühendaksid töölisi ja tööandjaid.

Selle laulu meloodial ei ole enam uudsuse võlu. Meie tunneme neid „kõrgeid üldpoliitilisi seisukohti.“ Need on Itaalias ja alles hiljuti Saksamaal sel kombel teostatud, et endised vabad ja tugevad ametiühingud sundorganisatsioonideks on muudetud, kes teenerliku truualamlikkusega peavad kiitma heaks kõik palgaalandamised ja võimaldama ettevõtjatele täieliku tegevuse vabaduse.

Et kodanluse kuuluv keskpärane kodanik peaaegu midagi ei tea ametiühingutest, siis laseb ta ennast kergesti ülesse ässitada võitlusele ametiühingute vastu, olgu või kas selleks, et oma teadmatus varjata. Sellepärast on praeguse momendi tungivaks vajaduseks selgitustöö tegemine rahvuslikus ja rahvusvahelises ulatuses. Šveitsi ametiühingute liidu häälekandja, valgustades seda küsimust, ütleb järgmist:

„Mis on ametiühingud? Need on töövõtjate organisatsioonid, kes kapitalistliku arenemiskäiguga esilekutsutud inimtööjõu väärtusetuks tegemisele vastu astuvad. Töö kui tegur, peab omama selle tähtsuse ja väärtuse, mis temale kuulub rahvamajanduslikult. Selle vastu ei vaidle vist keegi, kes ise tööd teeb. Töö kui tegur, on majanduses vähemalt niisama tähtis kui kapital. Sellepärast see, kes võitleb töö õiguste eest, teenib majandust ja rahvast mitte vähemal määral kui see, kes kaitseb kapitali teatavaid eesõigusi. See on tõsiasi peaaegu

peale pööramine, kui ametiühinguid anti-rahvuslikeks ja kapitalistlike huvide kaitsejaid isamaalikkudeks tembeldatakse.

Võitlus töö õiguste eest on viimasel aastail tunduvalt nihkunud majanduslikult pinnalt poliitilisele pinnale. Mida enam riik ennast segab töövahekorde kujundamisse, seda tähtsamaks muutus ametiühingule poliitiliste võimuvahetuste arendamine. Või oleksid nad pidanud loobuma võitlusest paremate töitingimuste eest kui otsustamine sündis poliitilisel pinnal? Keegi ei nõua sarnast mõtetust. Kui oma sihtide järjekindel jälgimine on ametiühingud toonud sotsiaaldemokraatia naabrusesse, siis on ülearune neid sellepärast rünnata. See ei ole ju mitte ametiühingute süü kui lõppude lõpuks kõikidest parteidest ainult sotsiaaldemokraatlik partei on võidelnud töö õiguste eest. Kodanliste parteide suhtumine tööliste nõudmistesse on sarnase asjade arenemise otsekoheselt põhjustanud.

On selge, et võitlus tööle kõrgema väärtuse omistamise pärast, mida ametiühingud juba oma tekkimise momendist on pidanud, pidi neid viima kokkupõrkele kapitali huvidega. Töö omandab ainult siis temale väärilise tähtsuse ja hinnangu kui kapitali teatavad eesõigused kaovad. Siin aga algab oma jutlustamist korporatsioonide idee ja seletab: Just nii! Meie tunnustame töö ja kapitali üheõiguslikeks tegureiks ja meie tahame mõlemad ühesugusel viisil üldsuse teenistusse — majanduse arendamisele — rakendada. Nii siis: tasalülitamine!

See mõte on iseenesest väga meelitatav ja pole midagi imestada kui ta neis ringkondades, kes ei suuda mõista majanduslikke nähteid ja nende põhjusi, suurt poolehoidu leiab. Need inimesed aga unustavad oma uuendamistuhinas ühe tähtsa asja, nimelt, et majandus ei ole mitte eesmärk iseneses. Sellepärast on meie ametiühingulased õigustatud küsima: missuguse majanduse jaoks peavad nad laskma ennast tasalülitada? Ametiühingute tasalülitamine ilma majanduse praeguste põhialuste muutmiseta, ei loo iialleski kapitali ja töö üheõiguslust, mida korporatsioonide süsteemi pooldajad tihti hääs usus taotleavad. Nagu kogemused

näitavad, tasalülitamine kaitseb teadlikult tänapäeva majanduse põhialuseid, kaitseb samuti kapitali juba olemasolevaid eesõigusi ja teeb ametiühinguile võimatuks jätkata võitlust töö õiguste kaitsmise eest. Sellepärast ei näe meie korporatsioonide süsteemis, kuna see süsteem demokraatliku korra alalhoidmisel ja ilma tasalülitamiseta võimatu on, mingisugust sarnast vahendit, mis suudaks kaitsta töö õigusi paremini kui praegused ametiühingud seda teevad. Küll saavad nad aga olema takistuseks püüetele kindlustada tööle vääriline majanduslik ja õiguslik seisukord. Seda äratundmist kinnitab veel see, et korporatsioonide süsteem nii sooja poolehoidu leiab ettevõtjate juures.

Aga kui mitte korporatsioonid, mis siis? Kas peab „viljatu klassivõitlus“ lõpmatuseni kestma?

Klassivõitlus ei ole mitte ametiühingute poolt välja mõeldud ja ei kao ka

mitte nende organisatsioonide tasalülitamise. Täie õigusega hoiatab üks kodanline leht eksperimentide eest võitluses marksismi vastu, kirjutades järgmist: „Marksism kaob iseenesest kui tema allikas suletakse ja tema tekkimise ning kasvamise põhjused kõrvaldatakse.“ Ja ta nimetab nendeks allikateks sotsiaalseid pinevusi, mis tänapäeva majandussüsteem esile on kutsunud.

Siin ongi see koer maetud. Kes võitluses tänapäeva majandussüsteemi korralageduse vastu hakkab ründama ametiühinguid, see on võtnud vale suuna. Kui ruttu „klassivõitlus“ — muuseas äärmiselt puudulik ja valearvamisi tekitav väljendus ametiühinguliste organisatsioonide tegevuse iseloomustamiseks — kaob, onneb sellest kui ruttu kaotatakse kapitali eesõigused, mida ta tänapäev tööliste kulul kasutab. Ühes nendega kaovad sotsiaalsed pinevused ja vabaneb tee uuele majandusele, mis üldsuse nõudmised rahuldab.“

Ülevaade Riigi- ja Omaval. teenijate Keskliidu tegevusest.

Jooksvate küsimuste lahendamise kõrval võiks märkida järgmist:

1. Keskliidu juhatus pööras eelmise Vab. Valitsuse poole ja palus kaotada riigiteenijate viimaste aastate palgakärpimised. Kuuldavasti lahkunud majandusministri korraldusel olid valmimas mõningad kavad viimaste aastate palgakärpimise kaotamiseks. Et teada saada praeguse Vab. Valitsuse seisukohti selles küsimuses, otsustati saata Riigivanema ja Majandusministri juure delegatsioon.

2. Vab. Valitsus on tunnistanud Distriiplinaarseadustiku eelnõu kiireks ja selle vastuvõtmine Riigikogus toimub arvatavasti sügisel istungjärgul. Juhatus konstateerib, et Riigikogule esitatud eelnõu ei ole teenijaskonnale vastuvõetav. Keskliidu juhatus on korduvalt juhtinud Vab. Valitsuste tähelepanu sellele, et eelnõu ei vasta demokraatliku õigusriigi põhimõtetele, kuna seal täiesti puudub igasugune garantii süüteo erapooletuks selgitamiseks ja õiglaseks karistuse määramiseks. Keskliidu juhatus põhjendatud parandusettepanekud on jäetud tähelepanemata.

Otsustati veel kord pöörata Vab. Valitsuse poole ja paluda eelnõu ümbertöötamist, silmaspidades teaduse ja Lääne-Euroopa riikide seadusandluse poolt tunnustatud seisukohti. Samuti peeti tarvilikuks vastavate sammude astumist Riigikogu rühmade juures.

3. Vab. Valitsus on Riigikogule esinenud ettepanekuga muuta Riigiteenistusseaduse §§ 13 ja 14 selles mõttes, et kohasamaise eesõigus riigiasutustes antaks nii kaitseväes teenivaile kui ka tegelikult kaitseväest igasugustel põhjustel vabastatud elukutselistele kaitsevällastele. Keskliidu juhatus asus seisukohale, et ainult need kaitsevälased võiksid olla eesõigusstatud, kes kaitseväes teenistusest vabanevad mitte omal tahtel või oma süü läbi, s. t. koosseisude vähendamise, vanaduse ülemäärana kättejõudmise jne. tõttu. Ka tuleb kindlaks määrata, kui kaua pärast kaitseväest vabastamist eesõigus kestab. Samuti peaks nii reservi kui ka reservi üleviimise ja sealt uuesti kohale määramise alused endiselt olema ühised kõigile riigiteenijaile. Otsustati rühmadele need seisukohad teatavaks teha.

Põhjendamatud etteheited Raudteelaste Keskühingule.

Kuigi Keskühingu juhatus tema poolt välja lastud lendlehes küllalt põhjalikult selgitas neid motive, millistel juhatas asus seisukohale, et tuleb hääletada põhiseaduse muutmise eelnõu vastu, siiski püütakse mõnelt poolt teha Keskühingu juhatusele etteheited, nagu oleks ta ennast lasknud mõjutada mingisugusest parteipoliitikast oma otsuse tegemisel. Need etteheited on põhjendamatud. Keskühingu juhatus tegi oma otsuse ainult neil kaalutlusil, mis lühidalt otsuses eneses ja pikemalt lendlehes on ära toodud. Muid kaalutlusi Keskühingu juhatusel ei olnud. Jutud parteipoliitikast ei ole muud midagi kui võtte Keskühingu lõhkumiseks. Sedasama sihti taotlevad jutud 300-kroonilisest kulust ühenduses hääletamise eelse agitatsiooniga. Tegelik kulu küüniib vaevalt ühele viiendikule sellest summast. Kulu tegemine oli möödapääsemata, sest et

vastavalt juhatuse otsusele, tuli lasta välja lendleht ja korraldada selgituskoosolekuid. Nendel koosolekutel muuseas selgus, et väljaspool Tallinnat, — näit. Mõisakülas, Valgas, Tapal ja mujal, — Keskühingu juhatuse otsus mingisugust ärevust esile ei olnud kutsunud. Selle otsusega oldi kohtadel päri. Ja ka Tallinnas ainult vedurijuhtide kutseühing ning osa raudteevalitsuse ametnike pidasid tarvilikuks esineda avalikkuse ees õiendusega, et nemad ei saa olla päri Keskühingu otsusega.

Kõike ülaltoodud silmas pidades tuleb Keskühingu ümber koondunud kaasvõitlejatel säilitada täielikku rahu ja mitte lasta ennast häirida igasugustest kõnelustest ja kuuldest, millede eesmärgiks ei ole muud midagi kui Keskühingu lõhkumise püüed.

Keskühingu presiidium.

Lühike ülevaade Raudteelaste Keskühingu tegevusest.

Niikui viimases „Sides“ lugejaid informeerisime, on priiveo määruste muudatuste kava juba teedeministeriumis sõelumisel. J. Tõnissoni valitsuse lahkumise tõttu jäi kava minister Kösteri poolt kinnitamata. Seda arvesse võttes käis Keskühingu delegatsioon uue teedeministri juures Keskühingu seisukohtade ettekandmiseks ja informatsiooni saamiseks ministri seisukoha kohta. Delegatsioon juhtis ministri tähelepanu sellele, et raudteevalitsuse poolt esitatud kavast ettenähtud kitsenduste terav ots on peamiselt pööratud 2. klassi piletite saamise õiguse ja kutseühinguile piletite andmise vastu. Kavatsetud kitsendused ei anna riigikassale mingisugust tulu, vaid ainult häirivad teenijaskonda, sest et ilma kaaluvate põhjusteta teenijaskonna olukorra halvendamine kutsub esile pahameelt.

Puudutati veel teisi päevakorras olevaid küsimusi. Minister kuulates ära delegatsiooni poolt ettekantud teenijate seisukohad, lubas nendega arvestada niipalju kui seda lubavad riigi ja rahva huvid.

Delegatsioon käis ka raudteevalitsuse direktori juures eelpooltähendatud küsi-

muste puhul. Direktor teatas, et ta priiveo määruste muutmise küsimusis ei leia võimalikuks osutada vastutulekut.

Täienduseks suusõnalistele ettekannele esitati ministrile märgukiri priiveo määruste muutmise kavatsusega ühenduses olevate küsimuste kohta.

Esitati raudteevalitsuse direktorile Valga teenijate palve korteri üüri vaheraha tagasimaksmise asjus aja eest 1. I. 32. a. kuni 1. IV. 33. a. Sellele vastas raudteevalitsus, et ta jääb oma endise seisukoha juure, mis tehtud teatavaks teenijaile Teedeministeriumi kirjaga 19. IV. 1933. a. nr. 1083²².

Keskühingu juhatuse koosolekul 27. X. valiti uued esindajad uurimis- ja korterikomisjonisse. Valimise tagajärjed on tehtud teatavaks kõigile Keskühingusse kuuluvaile organisatsioonidele. Kui organisatsioonelt mingisuguseid vastuväiteid ei järgne kuni 10. novembrini s. a., siis saadetakse valitute nimekirjad Raudteevalitsusse avaldamiseks käsukirjas. Uued esindajad hakkavad osa võtma komisjonidest pärast nende nimede avaldamist käsukirjas.

Läti post 15. aastane.

Läti iseseisvus kuulutati välja 18. nov. 1918. a. Seda kuupäeva võib siis ka Läti posti tegevuse alguseks lugeda, sest p.-t.-t. teenistus on igal riigil ju esimeses järjekorras vajalik. Siiski, alganud võitlus iseseisvuse vaenlaste vastu takistas p.-t.-t. asutuste korrapärasest töötamisest. Võitlusaajajärgul oli röövitud ja kõrvaldatud ka asutuste inventaar ja tehnilised seadeldised.

Kuni 26. detsembrini 1918. a. oli veidi korraldatud ja tegevuses ainult 12 postiasutust, kuid sõda tegi takistusi nendegi tegevusele, seda ajutiselt katkesdades. Oma korrapärasest ülesehitamise tööd algas Läti postivalitsus alles aastal 1919, kui suurem osa maast oli juba vaba ja läbikäimine maa osade vahel võimalik. 1. augustiks 1919. a. oli tegevuses 76 posti- ja 29 posti-telegraafi asutust 618 teenijaga. Augustis seati telegraafisisse veel 21 asutuses. Telegraafi üles-

ehitamise suureks takistuseks olid hävitatud liinid ja aparaadid puudus. Iga sisse- tunginud sõjavägi luges aparaate sõja- saagiks, neid konfiskeerides ja oma maa- le saates. Jäid järele ainult vähesed, mida kohalejäänud teenijad varjasid, pannes oma elu hädaohtu.

Telefon oli Vene ajal saksasoost mõis- nike omandus ja kohaldatud nende vaja- dustele. Sellepärast oli telefoni sisse- seadmiseks vaja põhjalikku ümberehitust ja esimese 3—4 a. kestes oli võimalik tü- lituseta kõnelda ainult kuni 40 kilom- kaugusele. Selle aja kestes käis pinev töö uute liinide ehitamisel ja olevate korraldamisel. Alles 1924. a. algas laia- ulatusline vaskjuhtmete ülesseadmine, mis võimaldab telefoni laialist tarvita- mist. Nüüd on telefoniasutuste arv üle 950, abonentide arv 55.000 ja ühendus- juhtmete kogupikkus 350.000 kilomeetrit.

Telegraafi ühendus, telefoni arengu tagajärjel, ikka rohkem kaotab oma tähtsusest. Telegraafi juhtmete pikkus on 39.000 klm. ja aastas vahetatud tele- gramme arv — 150.000 sisemaalisi ja 190.000 välismaalisi.

Postiasutuste arv on 15. a. jooksul 12-lt 1918. a. lõpul kasvanud 1420. peale, umbes 4200. teenijaga. Enamus asu- tusist on ühendatud iseseisvad posti- telegraafi-telefonikontorid, teised n. n. abikontorid, millede teenistuses eraisi- kuld, eritingimuste alusel.

Posti veoks tarvitati esimestel aastatel 16. postivagunit, nüüd 32 ja 4 auto-

buseleini. Maakontorites toimub posti- vedu enamasti eravedajate poolt, igal aastal uuesti sõlmitud lepingu alusel. Postisaadetised kantakse igalpool koju kümme postiasutuse 3. kilomeetrilises ümbruses.

Uued osakonnad on — postitsheki ta- litus ja hoiukassa, neist esimene asutatud 1924., teine 1927. aastal. Postitsheki ta- lituse läbikäik on umbes 600 miljonit latti ja hoiukassa hoiud ja kontod 17—18 milj. latti aastas. Postitsheki talitus, peale muu, hoolekandeministeriumi pen- siooni osakonna ülesandel maksab välja pensionid riigi pensionäridele ja sõja- invaliididele.

Suur töö on tehtud raadio alal võrd- lemisi lühikese ajaga. Esimene ringhää- linguga jaam algas tegevust Riias 1. nov. 1925. a. 331. abonendiga. Möödunud aastal valmis Madonas 20. kilovatiline jaam, mis annab edasi Riia eeskava. Peale selle on alanud eeltööd uue saate- jaama ehitamiseks Kuldigasse. Ringhää- linguga abonentide arv on praegu 48.600. Kuulamismaks on 21 latti aastas, vahet- tegemata aparaadi tüüpidele või tuge- vusele. Selle eest saadetakse ka iga nä- dal ilmuv 20—24. lehek. ajakiri ees- kavaga.

1 postiasutus tuleb 46. ruut-klm. ja 1300. elan. peale, 1 telegraafi asutus — 69,6 r.-klm. ja 2000. elan., 1 telefoni asu- tus 51,3 r.-klm. ja 1500 elan. peale.

„La Interligilo“. —kerl.

arvete kaudu jne., mille tõttu töö loode- tavasti suureneb, ei ole ette näha post- kontorite klassis alandamist. Küsimine tuleb kaalumise alla alles pärast 1933/34. aasta statistiliste andmete järgi isik- konna väljaarvamist.

2) Läänud aastal oli juba kavatsus seada sisse teenija kasuks eramaksu võt- mist kirja-, paki aadressi, rahatransferdi jne. kirjutamise eest. Asutustelt vastava ankeedi peale saabusid aga eitavad vas- tused, nimelt enamuse postkontoreist lei- dis piinlikuks publikult eramaksu võtmise teenija kasuks töö eest, mis teenija täi- dab teenistuses viibimise ajal.

Tallinnas, 28. okt. 1933. a.

Postivalitsuse abidirektor (allkiri).

Postiteenijad koguvad raha allveelaevade fondile.

Septembrikuul saatis keskjuhatuse tee- nijatele allveelaevade fondile rahakogu- miseks üleskutse. Raha kogutakse 6 kuu jooksul, alates septembrikuul palgapäe- vaga. Üleskutse leidis sooja poolehoidu. Juba ühe kuu jooksul tuli raha ca 200 krooni.

Keskjuhatuse loodab, et teenijad neis asutustes, kus veel pole korjandust toime pandud, nüüdsest peale ka võimaluse leiavad annetada väikse osa riigikait- seks.

Postiametkonna uus lõonormeerimise määrus kinnitatud.

Uued töönormid, mis kavatseti posti- ametkonnas maksuma panna 1. okt., kuid postiteenijate kutseühisuse palvel edasi lükati, esitati postivalitsuse direktori poolt teedeminister Kosterile kinnitamiseks enne uue valitsuse ametisse astu- mist. Nüüd on uued kõrgendatud nor- mad kinnitatud ja hakkavad maksuma 1. nov. s. a.

Kahju et see nõnda kiirelt läks. Kuul- davasti kavatses kutseühisuse keskjuha- tus paluda uutes normes mõnesuguseid parandusi teha, milleks pöörduiti osakon- dade poole ettepanekute tegemiseks. Nüüd aga ei jõudnud viimased selle lü- hikese aja jooksul selle ülesandega toi- me tulla ja mõnigi küsimus peab seetõttu lahendamata jääma.

Eeskujulik postitõlla kutsar.

„La Interligilo“ avaldab iseäralise do- kumendi 27. augustist 1842. a., milline ant- tud postitõlla kutsarile Charles Benz'ile. Selle dokumendi järele on tähendatud ametnik saanud kinki 5 guldnat 24 kreut- seri, sest et ta hästi oskab postisarve pu- huda, teenistuse ajal on hoolikalt raseeri- tud, alati kannab kaasas taskurätti ja kunagi sõrmega oma nina ei puhasta.

Kirjad toimetusele,

V. a. „Side“ toimetusele.

„Sides“ nr. 9 s. a. 7. oktoobrist aval- datud artikli „Tasude küsimus postiamet- konna tehnilises teenistuses“ puhul palun lahkesti ruumi lubada alljärgnevatele ridadele.

Postiametkonnas tehnilise isikkonna poolt korrashoitavate üksuste arv tele- foniseadete arvu pideva kasvu tõttu suu- reneb alaliselt, kuid aasta-aastalt tehtud hoolsa töö ja tehniliselt kõige paremate ning otstarbekohasemate materjalide ja abinõude tarvitamise tagajärjel on muu- tunud tehnilisel personaalil ülesannete täitmise ühe korrashoitava üksuse kohta kergemaks. Selle tagajärjel pole suure- nenud tehnilise isikkonna töökoormatus, kuigi korrashoitavate üksuste arv ühe isiku kohta suurenenud on.

Postiametkonna tehnilise ala teenijate see kontingent, kellest ülalnimetatud arti- klist peamiselt jutt, s. o. tehniliste jaos- kondade juhatajad oma rõhuvas enamik- kus ei ole jõudnud veel tutvuneda tele- foni tehnikala viimase aja saavutistega teoreetiliselt ja sooritada eksame, mis selle ameti kohta üles on seatud. Töö- koormatus iga üksiku isiku kohta vastab tehnikala üldiselt sellekohastele nor- midele. Üldise majandusliku kitsikuse ajal pole kohane teha teenijate palgasu- rendamise ettepanekuid, sest need ei lä- heks läbi ja tekitaks asjatut pahameelt ja kutsuks esile erutust nii palgamäärä- jates instantsides kui ka asjaosaliste tee- nijate seas. Soodsamate aegade kriitune- misel ei keeldu esinemast postivalitsus härra Teedeministri ees oma ametkonna teenijate ühe või teise grupi palga regu- leerimise ettepanekutega.

1934/35. aasta eelarve eelnõu ettepa- nek postiametkonna kohta on postivalit- suses koostatud juba k. a. augustikuus ja Teedeministeriumi edasi saadetud sep-

tembrikuul alul. Selle eelarve eelnõu ette- paneku koostamiseks sai postivalitsus Majandusministeriumist kindlad ja kate- goorilised direktiivid ja nende järgi ei tohtinud 1934/35. a. eelarve eelnõu ette- paneku summad milgil tingimusel suure- mad olla eelmise aasta peale lubatud summadest. Järelikult ei saanud ette näha selles postivalitsus ka teenijate pal- kade suurendamisi, kuna see ilma teeni- jate arvu vähendamiseta teostatav poleks olnud. Töökvantumi kasvamise tõttu pole aga viimane ka mitte mõeldav.

Tallinnas, 17. oktoobril 1933. a.

(allkiri) G. Kallaja, Postivalitsuse direktor.

Ajakirja „Side“ toimetusele.

Palun „Sides“ nr. 9 viimasel lehekül- jel postivalitsusele ettepanud küsimus- tele avaldada järgmised vastused:

1) S. a. 1. novembrist maksmapandud postiametkonna asutiste isikkonna nor- mamise uue määruse järgi isikkond võr- reldes endiste normidega suureneb V klassi kontorites umbes 15% võrra ja IV klassi kontorites 0,8% võrra, kuna III klassi kontoris isikkond väheneb um- bes 7% võrra. Arvesse võttes uute ope- ratsioonide juuretulekut, nagu riigimak- sude vastuvõtmine, raudtee tulude ja ku- lude edasitoimetamist posti jooksvate

Talinna riigi- ja omaval. teenijate Ühingu bürootunnid; esmasp., keskn. ja reedel kella 17—18 (5—6 p. l.)

Uus tänav 2, krt. 3.

Ühingu ruumes asub ka

Riigi- ja Omaval. teenijate Reskliit.

Vastutav ja tegev toimetaja **Aleksander Lepp.** Väljaandja **Eesti Raudteelaste Reskühing.**

Kirjastuse o-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, V. Pärnu mnt. 31.